

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ 1. Szkoła jako agencja wspomagająca zmianę społeczno-kulturową	13
1.1. Społeczno-wychowawcza przestrzeń szkoły	17
1.2. Edukacja włączająca jako forma wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	24
1.3. Szkoła jako miejsce kształtowania więzi i relacji społecznych w społeczeństwie wielokulturowym	30
ROZDZIAŁ 2. Migracje jako wyzwanie dla systemu oświatowego ..	37
2.1. Kategorie osób migrujących	38
2.1.1. Prawne ujęcia kategorii migranta	39
2.2. Indywidualne konsekwencje migracji	42
2.2.1. Kulturowe ramy funkcjonowania jednostek i zbiorowości społecznych	42
2.2.2. Kultura a procesy kształcenia i wychowania	46
2.2.3. Migracje międzykulturowe jako punkt zwrotny w trajektorii życia jednostki	53
2.2.4. Uchodźstwo jako doświadczenie socjalizujące	58
2.3. Społeczne konsekwencje migracji międzykulturowych	62
ROZDZIAŁ 3. Pojęcie, wymiary i uwarunkowania społecznej integracji migrantów	69
3.1. Pojęcie integracji społecznej	69
3.2. Wymiary społecznej integracji cudzoziemców	74
3.3. Uwarunkowania społecznej integracji uchodźców i imigrantów ...	77

ROZDZIAŁ 4. Rola szkoły w społecznej integracji migrantów w krajach Unii Europejskiej.	83
4.1. Prawo do nauki w dokumentach międzynarodowych i europejskich.	85
4.2. Polityka oświatowa UE wobec kształcenia uchodźców i imigrantów.	90
4.3. Integracja imigrantów w świetle dokumentów i działań Unii Europejskiej	92
4.3.1. Problemy społecznej integracji dzieci imigrantów w europejskich szkołach	95
4.4. Kształcenie dzieci cudzoziemców w krajach europejskich.	98
4.5. Przykłady dobrych praktyk w obrębie UE.	101
4.5.1. Dobre praktyki w Szwecji	103
4.5.2. Dobre praktyki w Finlandii	104
4.5.3. Dobre praktyki w Norwegii	105
4.5.4. Dobre praktyki w Belgii.	106
4.5.5. Dobre praktyki w Wielkiej Brytanii.	106
4.5.6. Dobre praktyki w Niemczech.	108
ROZDZIAŁ 5. Dzieci uchodźców i imigrantów w polskiej polityce oświatowej.	109
5.1. Obecność dzieci cudzoziemskich w polskich szkołach.	110
5.1.1. Obecność dzieci cudzoziemskich w warszawskich szkołach	112
5.2. Prawne podstawy kształcenia dzieci cudzoziemców w Polsce	115
5.3. Programy szkoły wielokulturowej	120
5.3.1. Edukacja obywatelska	122
5.3.2. Edukacja globalna	124
5.3.3. Wychowanie dla Pokoju.	127
5.3.4. Edukacja międzykulturowa	131
5.3.5. Edukacja antydyskryminacyjna	140
5.3.6. Program tutoringu rówieśniczego	142
ROZDZIAŁ 6. Postawy kadry pedagogicznej wobec integracji uczniów uchodźców i imigrantów w placówkach oświatowych.	145
6.1. Postawy badanych wobec uchodźców i imigrantów	146
6.2. Percepcja zadań placówek oświatowych w odniesieniu do uczniów cudzoziemskich	149

6.3. Rozumienie pojęcia „szkoła inkluzyjna” przez respondentów . . .	155
6.3.1. Postawy respondentów wobec idei „inkluzyjnej szkoły wielokulturowej”	157
6.4. Problematyka uczniów cudzoziemskich w statutach szkolnych i programach wychowawczych	160

ROZDZIAŁ 7. Poziom realizacji programów społecznej integracji uczniów cudzoziemskich i innych programów edukacyjnych związanych z integracją społeczną 165

7.1. Problematyka różnic etnicznych, kulturowych i religijnych w programach szkół	168
7.2. Uwzględnianie kulturowej specyfiki uczniów cudzoziemskich w pozadydaktycznych wymiarach funkcjonowania szkoły	170
7.3. Praca szkoły na rzecz kształtowania przestrzeni pokoju	172
7.4. Szkolne konflikty międzykulturowe i ich rozwiązywanie	174
7.5. Realizacja programów społecznej integracji uczniów cudzoziemskich w szkołach	177
7.6. Początki partycypacji obywatelskiej – uczestnictwo uczniów cudzoziemskich w życiu szkoły	180
7.6.1. Działania kształtujące partycypację i zachowania obywatelskie uczniów cudzoziemskich	180
7.6.2. Percepcja uczestnictwa uczniów cudzoziemskich w grupach rówieśniczych	182
7.7. Ocena relacji między uczniami polskimi i cudzoziemskimi	184
7.8. Współpraca szkoły z rodzicami uczniów cudzoziemskich	186

ROZDZIAŁ 8. Szanse i ograniczenia społecznej integracji uczniów cudzoziemskich 191

8.1. Percepcja uwarunkowań i ograniczeń społecznej integracji uczniów cudzoziemskich	191
8.2. Stopień zintegrowania uczniów polskich i cudzoziemskich w opinii dyrektorów	193
8.3. Współpraca szkół z innymi placówkami wspierającymi społeczną integrację oraz możliwość uzyskania wsparcia	195
8.3.1. Instytucje wspierające szkołę i nauczycieli	197

ROZDZIAŁ 9. Przykłady dobrych praktyk 199

9.1. Szkoła w Podkowie Leśnej	199
---	-----

9.2. Szkoła w Lublinie	201
9.3. Szkoły w Białymstoku	202
9.4. Szkoła w Bytomiu	204
9.5. Szkoła we Wrocławiu	205
9.6. Szkoła w Coniewie (gm. Góra Kalwaria)	205
9.7. Szkoły w Warszawie	207
Zakończenie	211
Bibliografia	215
Spis rysunków	235
Spis tabel	236
Indeks nazwisk	237